

SPÓŁDZIELNIA, SZCZEGÓLNIE ROLNIKÓW, JAKO PREFEROWANA FORMA ZRZESZENIA SIĘ PRODUCENTÓW ROLNYCH

ANETA SUCHOŃ | PROF. UAM DR HAB. ANETA SUCHOŃ,
ZAKŁAD PRAWA ROLNEGO, ŻYWNOŚCIOWEGO I OCHRONY ŚRODOWISKA UAM

SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Inytucja Zarządzająca PROW na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Operacja realizowana przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu,
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Spółdzielnie mają na ziemiach polskich bogatą historię, a na przestrzeni lat prawną, ekonomiczną i społeczną formuła ich organizowania i funkcjonowania zmieniała się. Początki spółdzielczości rolniczej sięgają już 1816 r., kiedy to Stanisław Staszic założył Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie w celu „udoskonalenia rolnictwa i przemysłu oraz wspólnego ratowania się w nieszczęściach”. Spółdzielnie były także popularne w okresie zaborów, w dwudziestoleciu międzywojennym oraz po II wojnie światowej. Jednak po 1945 r. nastąpiło ograniczenie ich samodzielności i uzależnienie od państwa. Nowy etap w rozwoju spółdzielni rolniczych stanowi niewątpliwie akcesja Polski do Unii Europejskiej i objęcie krajowego rolnictwa Wspólną Polityką Rolną. Od 2004 roku powstają i rozwijają się grupy producentów rolnych, a wiele z nich wybrało formę prawną spółdzielni. Producenci rolni w pierwszej kolejności tworzą osobę prawną, np. spółdzielnię, a następnie wnoszą o wpis do rejestru grup producentów rolnych. Wspomnieć także należy o spółdzielniach mleczarskich, które mają długą tradycję i są istotnymi podmiotami na rynku mleka.

Spółdzielczość jest ruchem międzynarodowym, popularnym niemalże we wszystkich krajach świata. Spółdzielnie powinny działać według zasad spółdzielczych, mianowicie:

1. Dobrowolne i otwarte członkostwo
2. Demokratyczna kontrola członkowska
3. Ekonomiczne uczestnictwo członków
4. Samorządność i niezależność,
5. Kształcenie, szkolenie i informacja
6. Współpraca międzyspółdzielcza ,
7. Troska o społeczność lokalną.

Niewątpliwie na rozwój spółdzielczości mają wpływ organizacje spółdzielcze związane np. COGECA. Już we wrześniu 1959 r. krajowe organizacje spółdzielcze sektora rolnego utworzyły Generalny Komitet Spółdzielni Rolniczych Unii Europejskiej z siedzibą w Brukseli. COGECA jest przedstawicielem spółdzielni rolniczych, leśnych i rybactwa, reprezentuje ich interesy w instytucjach publicznych Unii, organizacjach europejskich i międzynarodowych. Jak zostało wskazane na stronie internetowej Cogeca – interesuje ponad 22 tys. spółdzielni rolniczych, a Copa reprezentuje ponad 22 mln rolników i ich rodzin z UE. Zakres regulacji prawnych mających wpływ na organizację i funkcjonowanie spółdzielni w Polsce jest zróżnicowany. Podstawę stanowi wspomniana już ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze. Ponadto należy wskazać na inne akty prawne dotyczące różnych rodzajów spółdzielni, w tym ustawę z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych ustawę z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, , ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, ustawę z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników, ustawę z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, ustawę z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych.

SPÓŁDZIELNIE ROLNIKÓW

Zakładanie i funkcjonowanie spółdzielni rolników zostało uregulowane w ustawie z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników (Dz.U. 2018 poz. 2073). Zachęcamy rolników do zakładania takich podmiotów. Taką spółdzielnią prócz szerokiego zakresu działalności określonej w ustawie o spółdzielniach rolników, może także (o ile spełnia warunki ustawowe) wnosić do rejestru grup producentów rolnych albo organizacji producentów rolnych. Może także uzyskać status spółdzielni spółdzielni energetycznej. Warto zatem rozważyć założenie takiej spółdzielni.

KTO MOŻE ZAŁOŻYĆ SPÓŁDZIELNIĘ ROLNIKÓW I CECHY TEJŻE SPÓŁDZIELNI

Spółdzielnia rolników jest dobrowolnym zrzeszeniem osób fizycznych lub prawnych (rolników lub podmiotami niebędącymi rolnikami) o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Członkami spółdzielni rolników mogą być:

Po pierwsze, **osoby prowadzące gospodarstwo rolne** w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące **działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej**, będących producentami produktów rolnych lub grup tych produktów lub prowadzących chów lub hodowlę ryb.

Po drugie, **osoby niebędące rolnikami**, prowadzącymi działalność w zakresie przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, wytworzonych przez rolników, lub działalność usługową wspomagającą rolnictwo obejmującą świadczenie na rzecz rolników, usług z wykorzystaniem maszyn, narzędzi lub urządzeń służących do wytwarzania przez tych rolników produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb.

Warto podkreślić, że Spółdzielnia rolników jest zakładana ze względu na produkty rolne lub grupy tych produktów, lub ryby, zwane dalej „produktami lub grupami produktów”, których wykaz określają rozporządzenie ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wykazu produktów lub grup produktów, ze względu na które mogą być zakładane spółdzielnie rolników, np. drób; bydło domowe; świnie; konie, owce lub kozy, lamy, alpaki, króliki, nutrie, szynszyle, jelenie szlachetne, norki amerykańskie, mleko, rośliny przeznaczone do produkcji zielarskiej lub farmaceutycznej, jaja ptasie, miód naturalny lub inne produkty pszczele, zboża lub rośliny oleiste, lub rośliny bobowate, kwiaty świeże: cięte lub doniczkowe, buraki cukrowe, ziemniaki, owoce lub warzywa, lub grzyby z rodzaju *Agaricus*, lub boczniaki, lub shiitake, lub inne grzyby uprawne, rolnictwa ekologicznego.

PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI SPÓŁDZIELNI ROLNIKÓW

Prowadzenie działalności gospodarczej na rzecz członków spółdzielni rolników w zakresie:

1. planowania prowadzonej przez rolników produkcji produktów lub grup produktów i dostosowywania jej do warunków rynkowych, ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości;
2. koncentracji podaży oraz organizowania zbycia produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez rolników;
3. koncentracji popytu oraz organizowania nabycia niezbędnych rolnikom środków do produkcji produktów lub grup produktów

Ustawa stanowi, że Spółdzielnia rolników oprócz prowadzenia działalności, może prowadzić działalność gospodarczą w zakresie np.

1. przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez rolników;
2. przetwarzania produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez rolników, oraz obrotu uzyskanymi w ten sposób produktami przetworzonymi;
3. świadczenia na rzecz rolników usług związanych z wytwarzaniem przez nich produktów lub grup produktów;
4. zbycia produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez rolników;
5. upowszechniania wśród swoich członków korzystnych dla środowiska metod uprawy, technologii produkcji lub metod gospodarki odpadami;
6. prowadzenia działalności usługowej na rzecz swoich członków innej niż świadczenie usług, o których mowa w pkt 3.

Spółdzielnia rolników może prowadzić również działalność:

1. społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska;
2. jako obywatelska społeczność energetyczna, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, z późn. zm.);
3. w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub biogazu, lub biogazu rolniczego, lub biometanu, lub ciepła ze źródeł odnawialnych w instalacjach odnawialnego źródła energii, obrotu nimi lub ich magazynowania, dokonywanego w ramach działalności prowadzonej wyłącznie na rzecz tej spółdzielni oraz jej członków.

Założycielami spółdzielni rolników mogą być tylko rolnicy, których liczba nie może być mniejsza niż dziesięć. Natomiast po jej założeniu członkami mogą być także osoby, które nie są rolnikami. Spółdzielnia rolników liczy co najmniej dziesięciu członków będących rolnikami, o ile statut nie wymaga większej liczby członków będących rolnikami. W sprawach nieuregulowanych przepisami niniejszej ustawy o spółdzielni rolników stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze. Spółdzielnia rolników nie może odmówić przyjęcia w poczet członków rolnika albo podmiotu niebędącego rolnikiem, jeżeli spełnia on wymagania określone w ustawie Prawo spółdzielcze oraz w statucie.

STATUT I ORGANY SPÓŁDZIELNI ROLNIKÓW

Według art. 6 ustawy o spółdzielniach rolników osoby zamierzające założyć spółdzielnię uchwalają **statut**, potwierdzając jego przyjęcie przez złożenie pod nim swoich podpisów. Poza postanowieniami określonymi w art. 5 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze statut spółdzielni rolników zawiera m.in.: warunki przyjmowania do spółdzielni członków będących rolnikami i podmiotów nimi niebędących. Określenie tych zasad jest szczególnie istotne. W świetle art. 7 ust. 3 ustawy spółdzielnia nie może bowiem odmówić przyjęcia rolnika albo podmiotu niebędącego rolnikiem, jeżeli spełnia on wymagania określone w ustawie oraz statucie. W tym statucie określa

się także minimalny okres członkostwa, który nie może być krótszy niż rok obrotowy. W statucie zawarte są także zasady i zakres dostarczania przez członków informacji dotyczących w szczególności: powierzchni uprawy, plonów oraz wielkości produkcji produktów lub grup produktów; obowiązujące zasady produkcji, w tym te dotyczące jakości i ilości, oraz sposoby przygotowywania produktów lub ich grup do sprzedaży czy sankcje wobec członka spółdzielni rolników, który nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków statutowych lub nie spełnia wymogów określonych w ustawie, w tym przyczyny wykluczenia i wykreślenia członka spółdzielni rolników z tej spółdzielni.

PREFERENCJE PODATKOWE DLA SPÓŁDZIELNI ROLNIKÓW

Niektóre spółdzielnie rolników mogą skorzystać z preferencji podatkowych. Według znowelizowanej ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych zwalnia się od podatku od nieruchomości budynki i budowle lub ich części oraz zajęte pod nie grunty, wykorzystywane przez spółdzielnię rolników lub związek spółdzielni rolników na działalność określoną w art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników, stanowiące własność albo będące w wieczystym użytkowaniu spółdzielni rolników lub związku spółdzielni rolników, które

prowadzą działalność jako mikroprzedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu. Zastosowanie tego zwolnienia jest także ograniczone. Odnosi się tylko do budynków i budowli stanowiących własność, a jeżeli chodzi o grunty może to być własność albo użytkowanie wieczyste. Zwolnienie jest adresowane tylko do mikroprzedsiębiorców

SPÓŁDZIELNIA ROLNIKÓW JAKO SPÓŁDZIELNIA ENERGETYCZNA

Spółdzielnia rolników może starać się o uznanie za spółdzielnię energetyczną. Zgodnie z zmienioną definicją zawartą w ustawie z 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii za spółdzielnię energetyczną może zostać uznana spółdzielnia w rozumieniu ustawy z 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze lub ustawy z 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników, której przedmiotem działalności jest wytwarzanie energii elektrycznej lub biogazu, lub biogazu rolniczego, lub biometanu, lub ciepła w instalacjach odnawialnego źródła energii, obrót nimi lub ich magazynowanie, dokonywane w ramach działalności prowadzonej wyłącznie na rzecz tych spółdzielni oraz ich członków; Według art. 38f ustawy o odnawialnych źródłach energii przedmiotem działalności spółdzielni energetycznej może być wytwarzanie energii elektrycznej lub ciepła, lub biogazu w instalacjach odnawialnego źródła energii stanowiących własność spółdzielni energetycznej lub jej członków. Spółdzielnia energetyczna może podjąć działalność po zamieszczeniu jej danych w wykazie spółdzielni energetycznych (prowadzi go Dyrektor Generalny KOWR). Spółdzielnia ta jest aktywna na obszarze gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej w rozumieniu przepisów o statystyce publicznej lub na obszarze nie więcej niż trzech tego rodzaju gmin bezpośrednio sąsiadujących ze sobą.

PODSUMOWANIE

Dokonując podsumowania rozważań, przede wszystkim należy pozytywnie ocenić uchwalenie i wejście w życie ustawy z 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników. Nie ulega wątpliwości, że wprowadzenie odrębnego pojęcia spółdzielni rolników do krajowego systemu prawnego, instrumentów prawnych ułatwiających zakładanie i funkcjonowanie tego rodzaju spółdzielni stanowią istotny czynnik rozwoju teorii prawa spółdzielczego i wpisują się w europejskie tendencje rozwoju spółdzielczości. Spółdzielnie rolników są adresowane głównie do rolników, jednocześnie dla prawidłowego funkcjonowania niezbędne jest zaangażowanie innych podmiotów. Dlatego pozytywnie ocenić należy członkostwo osób fizycznych i prawnych, które nie prowadzą działalności rolniczej, ale aktywne są w zakresie przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, wytworzonych przez rolników, lub działalność usługową wspomagającą rolnictwo obejmującą świadczenie na rzecz rolników. ■

Źródła:

Prof. UAM dr hab. Aneta Suchoń, Zakład Prawa Rolnego, Żywnościowego i Ochrony Środowiska UAM

Szerzej St. Wojciechowski, Historia spółdzielczości polskiej do 1914 r., Spółdzielczy Instytut Naukowy, Warszawa 1939; P. Frączak, Szkic do historii ekonomii społecznej w Polsce, http://www.owes.info.pl/biblioteka/11_fraczak_historia.pdf, data dostępu 01.10.2024.

A. Suchoń, Prawna koncepcja spółdzielni rolniczych, Poznań 2016.

Deklaracja Spółdzielczej Tożsamości; <https://krs.org.pl/spoldzielczosc/deklaracja-spodzielczej-tosamoci>

<https://copa-cogeca.eu/?lang=pl>, data dostępu 01.10.2024

<https://copa-cogeca.eu/?lang=pl> data dostępu 01.10.2024

POLDRONY

Wielkopolski Rolniku, skorzystaj z usługi POLDRONY

Gospodarzu, jeżeli w Twojej kukurydzy pojawiła się omacnica prosowianka, albo na uprawie zwierzęta poczyniły szkody, jeżeli chcesz udokumentować suszę lub inne straty na potrzeby ubezpieczenia lub starając się o dopłaty skorzystaj z pomocy specjalistycznego DRONA.

Zadzwoń i skontaktuj się ze swoim doradcą, a Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego przygotuje indywidualną ofertę, zgodną z potrzebami gospodarstwa oraz przedstawi ofertę atrakcyjną cenowo. Po jej akceptacji wykonamy usługę i udokumentujemy jej efekty przy pomocy dedykowanego oprogramowania.

USŁUGI Z WYKORZYSTANIEM DRONÓW DLA MAŁYCH I ŚREDNICH GOSPODARSTW

Zabieg biologicznej ochrony roślin

Usługa termowizji i szacowania strat

Mapowanie pól

Indywidualna wycena dla gospodarstwa

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

☎ 61 868 52 72
www.wodr.poznan.pl